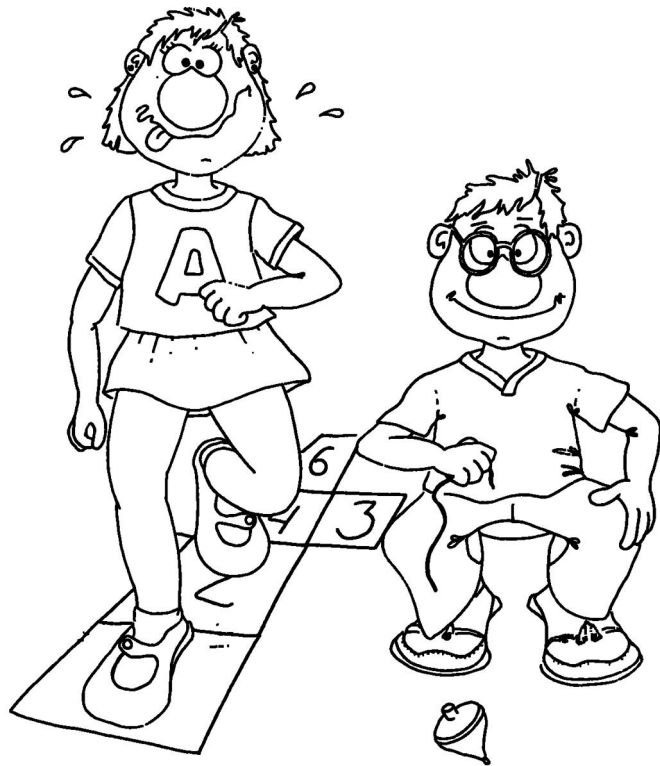

Propostes didàctiques d'educació física

Bloc 5: Jocs populars i tradicionals

5.1. Jocs populars i tradicionals

5.1. Jocs populars i tradicionals

INTRODUCCIÓ

El **joc** és sens dubte l'activitat més atractiva per a l'alumne de primària.

Tot i això, el joc amb majúscules, està vivint temps difícils amb la forta competència de les imposades modes consumistes.

Els temps d'esbarjo s'omplen ara de revistes d'estrelles de la cançó, de vídeo-maquinetes i d'equips individuals de música (walkmans), sobretot al Cicle Superior, o de partits inacabables de futbol.

L'activitat física es va reduint i fins i tot és fàcil d'observar els alumnes que avorrits passen pel pati sense saber què fer.

Són pocs ja els nens que saben organitzar un joc senzill i que saben gaudir-ne.

Els nens semblen saturats de tantes joguines i de fet molts no saben JUGAR. Tal com sona.

Tot s'aprèn, fins i tot a jugar i a gaudir del joc. Per això plantejem aquesta Unitat Didàctica d'aplicació urgent i obligada, a ser possible a començament de cada curs, per tal de millorar i enriquir els temps d'esbarjo i de lleure dels nostres alumnes.

El joc forma part dels continguts procedimentals proposats en el currículum (1r Nivell de Concreció) en el seu apartat 5è.

5. Realització de Jocs.

5.1. Execució de joc simbòlic i dramàtic, sensorial i perceptiu, de cooperació i d'oposició i tradicional.

Concretament el JOC TRADICIONAL I POPULAR, que aquí ens ocupa, és l'únic que consta en aquell nivell de concreció en els continguts de Fets, Conceptes i Sistemes conceptuals:

5. El joc.

5.1. Jocs tradicionals i populars.

Per tot l'exposat a dalt creiem fonamental la introducció a l'escola d'aquest tipus de jocs.

A més aquest tipus de jocs ens permeten treballar tot un seguit de procediments i valors tals com la recerca en el temps i l'entorn familiar de jocs, la creació d'estrats de joc amb materials de rebuig, la pròpia organització del joc i de les regles, l'actitud de respecte a la diversitat i la no competitivitat, etc. que fan créixer el grup i cadascun dels alumnes.

5.1. Jocs populars i tradicionals

OBJECTIUS

Basats en els objectius generals de Primària, descrits al Currículum, i en els trets exposats a la Introducció; proposem els següents OBJECTIUS GENERALS que **serviran a tots els cicles**, per a aquesta unitat didàctica.

L'alumne al final de la Unitat Didàctica serà capaç de:

- ☞ Conèixer i practicar diferents jocs tradicionals i populars (alguns propis de Catalunya) amb un seguit de variants del mateix joc.
- ☞ Participar en la recuperació de jocs tradicionals del nostre territori i d'altres.
- ☞ Experimentar el joc com a font de plaer i recreació.
- ☞ Fruir dels jocs tradicionals i populars coneguts en estones de lleure (esbarjo, hores extraescolars, ...) i en diferents instal·lacions (pista, pati, plaça, bosc, ...)
- ☞ Saber participar lliurement en els jocs, organitzant la participació i respectant les regles acordades per tots.
- ☞ Saber participar en la construcció de materials necessaris per a diferents jocs populars o tradicionals.

5.1. Jocs populars i tradicionals

Com a OBJECTIUS REFERENCIALS proposem els següents:

Cicle inicial

- ☞ Conèixer i descriure alguns jocs populars i/o tradicionals del propi territori.
- ☞ Manifestar la pròpia personalitat a través del joc.
- ☞ Reconèixer la informació en els jocs de caire sensorial.
- ☞ Col·laborar activament en els jocs proposats.

Cicle Mitjà

- ☞ Experimentar el joc popular i tradicional com a objecte de plaer i recreació.
- ☞ Construir i valorar material útil pels jocs.
- ☞ Organitzar el joc a partir de les normes pactades i crear possibles variants del joc.
- ☞ Conèixer les regles bàsiques dels jocs treballats del propi territori.
- ☞ Acceptar i respectar les normes establertes.
- ☞ Adquirir l'hàbit d'endreçar el material utilitzat a la sessió.

Cicle Superior

- ☞ Executar diferents jocs populars i/o tradicionals.
- ☞ Adaptar els jocs a les necessitats del grup.
- ☞ Confeccionar diferents materials adients per jugar.
- ☞ Comparar alguns trets dels jocs d'aquí amb els dels altres llocs.
- ☞ Realitzar una recerca de jocs populars i/o tradicionals.
- ☞ Acceptar i respectar les normes establertes.
- ☞ Participar activament en els jocs.
- ☞ Respectar la diversitat cultural manifestada en els jocs i les seves variants

5.1. Jocs populars i tradicionals

CONTINGUTS

CICLE INICIAL

FETS I CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS / VALORS / NORMES
<p>Joc tradicional i popular del propi territori amb normes senzilles.</p>	<p>Experimentació del joc com a font de plaer.</p> <p>Manifestació de la pròpia personalitat en el joc.</p> <p>Reconeixement de la informació en els jocs de caire sensorial.</p> <p>Participació en tota mena de jocs populars i tradicionals adequats a l'edat.</p>	<p>Participació activa en els jocs proposats.</p> <p>Apreciació de les pròpies possibilitats.</p> <p>Potenciació de la relació i cooperació entre el grup.</p>

5.1. Jocs populars i tradicionals

CONTINGUTS

CICLE MITJÀ

FETS I CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS / VALORS / NORMES
<p>Joc tradicional i popular i les seves regles.</p> <p>Coneixement de la cultura popular a través del joc.</p>	<p>Experimentació del joc com a font de recreació.</p> <p>Execució de jocs populars i tradicionals.</p> <p>Construcció de material de jocs.</p> <p>Organització del joc a partir de les normes pactades i crear possibles variants del joc.</p>	<p>Valoració de la construcció d'estris per a jugar.</p> <p>Seguiment de les normes del joc pactades.</p> <p>Hàbits de recollir el material.</p> <p>Respecte a la diversitat física.</p>

5.1. Jocs populars i tradicionals

CONTINGUTS

CICLE SUPERIOR

FETS I CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS / VALORS / NORMES
<p>Joc tradicional i popular d'aquí i d'arreu.</p> <p>Recerca de jocs tradicionals i populars.</p> <p>Estudi i recull de diferents jocs i les seves variants.</p>	<p>Pràctica de diferents jocs populars i tradicionals.</p> <p>Adaptació de diferents jocs a les necessitats pròpies o del grup.</p> <p>Elaboració de diferents materials relacionats amb el joc popular i tradicional: dossiers, murals, fitxes, material, ...</p>	<p>Acceptació i respecte a les normes dels jocs.</p> <p>Participació activa en els jocs.</p> <p>Cooperació entre els diferents participants del joc.</p> <p>Respecte pels altres.</p> <p>Respecte a la diversitat cultural manifestada en els jocs i les seves variants.</p>

5.1. Jocs populars i tradicionals

METODOLOGIA

Evidentment per aconseguir els objectius proposats cal que emprem una metodologia força activa i poc dirigida.

D'aquesta manera els alumnes poden jugar en llibertat i escollir companys, material, joc, normes, etc.

El que sí caldrà serà una organització molt clara i definida a les sessions d'Educació Física per a que no es converteixin en un simple esbarjo i puguin ser veritablement formatives.

L'organització en circuit d'estacions de joc amb diferents materials pot resultar força eficaç.

A continuació es proposen diferents estratègies que poden resultar útils per la presentació i desenvolupament de la Unitat Didàctica.

Dotar les classes de material perquè el puguin utilitzar a les hores de pati (a part del d'Educació Física).

Pintar xarranques (verticals i espirals), “Tres en ratlla”, “Quatre cantonades”, ... en el pati; amb pintura permanent (possible col·laboració dels pares), perquè els alumnes hi puguin jugar lliurement a les hores de pati.

Demandar quins jocs coneixen. Mirar les diferents maneres de jugar i incidir més en els que no coneixen.

Es poden introduir els jocs a poc a poc (esglaonats per nivells i cicles) o bé per part del mestre o bé per part d'una persona externa a l'escola (avi, persona del poble, pare/mare, ...), o fins i tot demandar que ells investiguin a casa a què jugaven els pares o els avis per a portar-ho a classe.

Es pot fer una sessió de vídeo que expliqui algun dels jocs que ens interessa introduir.

Es pot construir material necessari per a jugar. (Possible interdisciplinarietat amb Plàstica).

El mestre o els alumnes poden fer un registre dels jocs amb una il·lustració-mural a la paret o en fitxes que pot servir per presentar el joc o per deixar-ne constància.

Introduir aquesta Proposta Didàctica al 1r Trimestre per afavorir que els nens hi juguin tot el curs i després fer-ne alguns recordatoris.

5.1. Jocs populars i tradicionals

ACTIVITATS D'APRENTATGE

A continuació desenvoluparem una proposta d'activitats d'aprenentatge per cicles, totalment modificable segons les intencions de cada mestre. Tots els jocs aquí proposats queden explicats a qualsevol llibre de jocs populars i/o tradicionals i estan a la disposició de tothom en uns dossiers en els Centres de Recursos.

CICLE INICIAL

Hem diferenciat en aquest cicle les activitats a realitzar pels alumnes de 1r i de 2n Nivell per raons d'edat i de possibilitats físiques i d'altre mena.

1r Nivell

ACTIVITATS	MATERIAL	INSTAL·LACIONS
“Arrencar cebes”. “Curses de Xapes”. “Bitlles (adaptat)”.	Xapes, guix o cinta. Bitlles (es poden utilitzar ampolles de plàstic amb sorra).	Pati.
“Picar paret”. “Moros i cristians”. “Tris-tras”.		
“El director d’orquestra”. “La gallineta cega”. “Les cadires”.	Cadires i música.	Gimnàs o sala gran.

5.1. Jocs populars i tradicionals

ACTIVITATS D'APRENTATGE

CICLE INICIAL

2n Nivell

ACTIVITATS	MATERIAL	INSTAL·LACIONS
“La xarranca”.	Guix o cinta, sola de sabata o rajola.	Gimnàs o pati.
“Les gomes (iniciació amb cançons sense pujar massa)”.	Goma elàstica.	
“Saltar a corda”.	Cordes.	
“Curses de sacs”.	Sacs.	
“Mocador”.	Mocador gros.	
“Les 4 cantonades”.	Cons o guix per marcar cantons.	
“Patacons”	Cartes.	
“Io-Io”, “Cloc-clocs”.	Ios-ios, cloc-clocs.	
“La baldufa”.	Baldufes.	

5.1. Jocs populars i tradicionals

ACTIVITATS D'APRENTATGE

CICLE MITJÀ

ACTIVITATS	MATERIAL	INSTAL·LACIONS
“Xarranca”. “Curses de sacs”. “Gomes i cordes”. “Sogatira”. “Bales”. “Xapes”. “Mikado gegant”. “Patacons”. “Arrencar cebes”. “Ios-ios”, “Cloc-clocs”. “Mocador”. “Flendit”.	Guix o cinta. Pedra o rajola. Sacs. Gomes i cordes. Corda llarga. Bales. Xapes. Piques o pals d’escombra. Cartes. Ios-ios i cloc-clocs. Mocador gran. Xapes, joquines petites i sola de sabata.	Pista o gimnàs. Camp de sorra. Guix, cinta, catifa, ... Pista o gimnàs.
“Les pedretes”. “Moros i cristians”. “Baldufes”. “Cèrcols”. “Bitlles”.	Pedretes. Baldufes. Cèrcols. Bitlles.	

5.1. Jocs populars i tradicionals

ACTIVITATS D'APRENTATGE

CICLE SUPERIOR

ACTIVITATS	MATERIAL	INSTAL·LACIONS
"Xarranques". "Io-ios" i "Cloc-clocs". "Rutlles". "Sogatira". "Saltar a corda". "Xanques". "Bitlles". "Baldufes". "Diàbolos". "Bales". "Xapes". "Flendit". "Mocador". "Mikado gegant". "Patins, monopatins". "Preesportius: matar". "Patacons". "Persecució: moros i cristians, ...". "Malabars.".	Guix o cinta. Pedra o rajola. Io-ios i cloc-clocs. Rutlles. Corda llarga. Cordes. Xanques. Bitlles. Baldufes. Diàbolos. Bales. Xapes. Xapes, joguines petites, ... Mocador gran. Pals d'escombria o piques. Patins, monopatins, ... Pilota, guix o cinta. Cartes. Pilotes malabars, mocadors, ...	Gimnàs o pati. Camp de sorra. Guix, cinta o catifa. Gimnàs o pati.

5.1. Jocs populars i tradicionals

PROPOSTA D'AVALUACIÓ

Per a avaluar correctament els alumnes d'aquesta Proposta Didàctica es pot fer una **Avaluació Inicial**, per a tots els cicles, això el mestre d'Educació Física ho haurà de fer al pati de l'escola i a l'hora de l'esbarjo.

Així el mestre podrà observar i anotar a què juguen els nens, quins materials utilitzen, si ocupen la pista poliesportiva o un racó del pati, si juguen amb nens de la mateixa edat o amb d'altres, si juguen nens i nenes barrejats, com s'organitzen, com resolen els conflictes, ...

Amb tota aquesta informació prèvia es podran preparar millor les sessions d'Educació Física, es podrà motivar millor els alumnes i es podran corregir diferències o dificultats.

Com a **Avaluació formativa** es proposa per a tots els cicles, una observació sistemàtica sobre el coneixement, execució, participació, respecte, i aplicació lliure del joc popular i/o tradicional proposats o recercats.

Als Cicles Mitjà i Superior es proposa una activitat d'autoavaluació que consistiria en omplir una fitxa per joc on ha participat l'alumne, al final de la sessió.

A la fitxa contestaria:

- ☞ Nom del Joc?
- ☞ Sé jugar? Sí / No/ Em costa
- ☞ M'ha agradat? Sí / No
- ☞ He respectat les normes? Sí / No/ A vegades

Durant i després de cada sessió o al final de la Unitat Didàctica el mestre podrà avaluar utilitzant unes llistes de control amb els ítems que a la següent pàgina detallem:

5.1. Jocs populars i tradicionals

Cicle Inicial

Sí / No/ A vegades

- ☞ Sap seguir les regles del joc?
- ☞ Participa activament en el joc?
- ☞ Sap perdre i/o acceptar les pròpies possibilitats?
- ☞ Mostra interès per superar-se?
- ☞ Utilitza i recull el material deixat a classe o pati?

Cicle Mitjà

Sí / No / A vegades

- ☞ Participa en la recerca de materials i jocs?
- ☞ Coneix i respecta les normes?
- ☞ Accepta les pròpies dificultats i les dels altres companys?
- ☞ Participa activament en els jocs?
- ☞ Mostra interès per superar-se?
- ☞ Utilitza i recull el material deixat a classe o pati?
- ☞ Ajuda a organitzar el joc?

Cicle Superior

Sí / No / A vegades

- ☞ Participa en la recerca de materials i jocs?
- ☞ Coneix i respecta les normes dels jocs?
- ☞ Accepta les pròpies dificultats i les dels altres?
- ☞ Participa activament en els jocs?
- ☞ Mostra interès en superar-se?
- ☞ Utilitza i recull el material deixat a classe o pati?
- ☞ És capaç d'organitzar un joc amb les seves normes?
- ☞ Ha col·laborat en la construcció de materials de jocs?

Com a **Avaluació sumativa** proposem recollir les informacions que es derivin de les anteriors tècniques, de manera que puguem saber fins a quin punt s'han assolit els objectius proposats en començar la Unitat.

5.1. Jocs populars i tradicionals

LES SESSIONS

Es proposa realitzar al principi del 1r trimestre quatre sessions per nivell i durant el curs fer alguna sessió de recordatori de la Unitat Didàctica amb nous jocs, procurant no repetir jocs fets en altres cursos o cicles.

Al **Cicle Inicial** es proposa la possibilitat de realitzar les dues primeres sessions tot el grup classe junt, per poder anar introduint els diferents jocs a aprendre.

La tercera sessió podria ja estar organitzada per estacions per les quals els alumnes passen un temps definit.

Cada estació faria referència a cadascun dels jocs apresos.

Finalment la quarta sessió podria dedicar-se a repetir els jocs que més han agradat als alumnes i/o a altres proposats per ells.

A la primera sessió del **Cicle Mitjà** es faria la presentació d'uns quants jocs per part del mestre i es demanaria que cerquessin a casa, amb la seva família, els jocs amb els que van jugar els pares o els avis i que, si tenen, en portessin material.

A la segona sessió se'n podria fer un recull d'aquests jocs i jugar-hi tothom.

A la tercera sessió el mestre podria muntar un circuit amb estacions on en cada estació hi hagués un joc presentat en aquest curs.

Finalment a la quarta sessió es podrien repetir els jocs que més han agradat, segons els fulls d'autoavaluació.

Al **Cicle Superior** es podrien presentar a la primera sessió jocs per part del mestre o persona aliena al centre (pare, avi, ...)

A la vegada se'ls demana que per grups en busquin de nous i en preparin una documentació (fitxes, mural, ...)

A la segona sessió es pot muntar un circuit d'estacions amb jocs tradicionals o populars de caire individual: diàbolos, io-ios, cloc-clocs, baldufes, ...

Durant la tercera sessió es poden jugar a jocs de caire col·lectiu: “El mocador”, “Sogatira”, “Matar”, ...

Finalment l'última sessió pot ser més lliure, on els alumnes s'organitzin i juguin als jocs que més els agradin.

Caldrà també en aquesta última sessió, recollir els treballs de recull de jocs dels alumnes i fer-ne una exposició i valoració.

A tot això cal afegir unes sessions anteriors o posteriors, interdisciplinars amb l'àrea de plàstica, per tal de construir material per a joc, que es poden utilitzar a les hores d'Educació Física o a les hores d'esbarjo.